

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมโลกในยุคปัจจุบันอยู่ในยุคแห่งโลกาภิวัตน์ กล่าวคือ เป็นยุคที่มีการติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดนกันอย่างอิสระ มีการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วอันเกิดจากปัจจัยด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี สารสนเทศที่ทันสมัย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นการสร้างความเจริญทางด้านวัตถุ จนนำมาซึ่งปัญหาการแข่งขันภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่มุ่งสร้างและตอบสนองความต้องการทางวัตถุหรือสิ่งเสพทั้ง หลายอย่างเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ให้กับชีวิตมนุษย์ที่อยู่ภายใต้อำนาจ การครอบงำของกิเลสภายในตัวของมนุษย์เอง อีกทั้งสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีการแก่งแย่งแข่งขันเป็นปัจจัยภายนอกบีบคั้นการดำเนินชีวิต สภาพสังคมเช่นนี้ส่งผลทำให้ผู้คนในชาติความสมบูรณ์ในตัวเองกล่าวคือ ความเจริญทางด้านวัตถุ เหนี่ยวนำให้มนุษย์เกิดพฤติกรรมที่เห็นแก่ตัวในการแสวงหาวัตถุหรือสิ่งเสพ เป็นการเรียนรู้เพื่อสนองกิเลสตัณหาที่มีลักษณะเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มนุษย์มีเพียงกำลังความรู้ทางศาสตร์ หรือวิชาการแขนงต่างๆ แต่ขาดมิติทางด้านคุณค่าหรือจิตวิญญาณ ซึ่งก่อให้เกิดภาวะพร่องสมดุล ในตนเองและลูกหลานจนกลายเป็น วิกฤตการณ์ทางการศึกษา วิกฤตการณ์ทางสังคม และ วิกฤตการณ์ทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งวิกฤตการณ์ต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าพฤติกรรม การเรียนรู้ของมนุษย์มีความบกพร่อง

พฤติกรรม การเรียนรู้ของมนุษย์ในสังคมไทยปัจจุบัน ได้รับอิทธิพลความเจริญทาง วัตถุอันเนื่องมาจากความเจริญทางเทคโนโลยีที่ทำให้มีการเสพบริโภคกันอย่างมากมาย ดังเช่น ทุกวันนี้มนุษย์ในสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตมาก เป็นปัญหาของสังคมไทยมีการพูดว่าทำไมสังคมไทยที่เคยอยู่กันอย่างมีน้ำใจ ให้แก่กันจึงหายไป มนุษย์ทุกวันนี้มุ่งแต่ประโยชน์ส่วนตน ให้ ความสำคัญกับวัตถุภายนอก ยกย่องคนที่มีเงิน มีอำนาจ มีคุณค่าความเป็นมนุษย์มากกว่า คนที่มี จิตใจที่ดีงาม จึงมีคำถามเกิดขึ้นว่า สังคมทางวัตถุเปลี่ยนวิถีชีวิตของมนุษย์หรือมนุษย์เป็นผู้ เปลี่ยนสังคม พฤติกรรม การแสดงออกของมนุษย์ที่ปรากฏให้เห็น เช่น การอวดดี อวดเก่ง ฟุ้งเฟ้อ ฟูมเฟื่อย สิ้นเปลือง สู้ รุ่ยสุร่าย ไร้คุณค่า บริโภคแบบทิ้งขว้าง แย่งชิงครอบครอง ล้างผลาญ

ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อผลิตและบริโภคมากยิ่งขึ้น หรือบริโภคส่วนเกินจนนำไปสู่ภาวะความ
ขัดแย้งรุนแรง และวิกฤตภาวะมลพิษ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติเสื่อมโทรม ดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน^๑

สังคมไทยเลือกที่จะรับรู้การเปลี่ยนแปลงกระแสโลกาภิวัตน์หรือโลกไร้พรมแดนมีการ
เปลี่ยนแปลงไปทุกๆ ด้านหลากหลายมิติ เช่น ภาษา วัฒนธรรมการดำรงชีวิต การแต่งกาย
วัฒนธรรมของตะวันออกมีวิถีชีวิตที่แตกต่างจากวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งวัฒนธรรมตะวันออกยังมี
ขอบเขตจารีตประเพณีควบคุมอยู่ การรับอิทธิพลตะวันตกไม่ใช่สิ่งที่เสียหาย แต่ควรรับอย่างมีสติ
สิ่งไหนควรรับสิ่งไหนไม่ควรรับ อย่าเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมมากกว่า คุณค่าทางด้านจิตใจ เพื่อไม่ให้
ตกไปอยู่ในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและกระแสแห่งกิเลสตัณหา อันเป็นการทำลาย
ศักยภาพของความเป็นมนุษย์ไปอย่างน่า เสียหาย เพราะตราบดีที่มนุษย์ยังมีปัญหา มีความ
บกพร่อง ไม่สมบูรณ์ มนุษย์ก็ต้องเรียนรู้เพื่อการดำรงอยู่อย่างมีความสุขตามศักยภาพ
สภาพแวดล้อม และตามความพร้อมของแต่ละบุคคลโดยมีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐาน

การเรียนรู้ทางตะวันตก มีนักคิดทางปรัชญาและจิตวิทยาได้คิดค้น เรื่องการเรียนรู้ของ
มนุษย์ขึ้นประมาณศตวรรษที่ ๑๘-๑๙ ได้ศึกษาว่า “คนเราเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างไร ” และได้มี
ความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องการเรียนรู้โดยมีกฎที่เรียกว่า กฎการเชื่อมโยงเบื้องต้น
(The Primary Law Association) กฎนี้เป็นเรื่องของความสัมพันธ์เชื่อมโยง ซึ่งอริสโตเติล
(Aristotle) นักปราชญ์เมธีได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของความคิดนี้ และได้วางหลัก ๓
ประการ^๒ อันเป็นกฎพื้นฐานทฤษฎีการเรียนรู้ คือ กฎที่ ๑ สิ่งเกิดขึ้นในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน (Law
of Contiguity) กฎที่ ๒ สิ่งเกิดขึ้นมีลักษณะคล้ายคลึงกัน (Law of Similarity) กฎที่ ๓ สิ่งที่เกิดขึ้น
เป็นสิ่งที่ตรงกันข้าม (Law of Contrast) จากอิทธิพลของแนวคิดการเชื่อมโยงสัมพันธ์นี้ได้มีทฤษฎี
การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย เช่น ทฤษฎีการวางเงื่อนไขด้วยการกระทำ ทฤษฎีการวาง
เงื่อนไขแบบคลาสสิก ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม

^๑ รายงานประจำปีขององค์การสหประชาชาติ (๒๐๐๘) ได้จัดลำดับปัญหาสิ่งแวดล้อมไว้ ๑๐
อันดับ โดยอันดับ ๑ คือปัญหาอุณหภูมิโลกเปลี่ยนแปลง (อากาศแปรปรวนเปลี่ยนแปลง , โลกร้อน, น้ำทะเล
หนุน, หิมะละลาย) สาเหตุเกิดจากการทำลายป่าไม้ทั่วโลกด้วยการผลิต และบริโภคที่ฟุ่มเฟือยจนเกิดปัญหา
ภาวะมลพิษ (Pollution) เกิดปัญหาขยะจากการพัฒนา (Garbage Crisis of Development) ซึ่งน่าสังเกตว่า
โลกปัจจุบันมีของกินมากขึ้นแต่คุณภาพหรือคุณค่าทางโภชนาการกลับลดลง.

^๒ อูบลรัตน์ เพ็งสถิต , **จิตวิทยาการเรียนรู้**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, ๒๕๔๕), หน้า ๖.

จากทฤษฎีการเรียนรู้ดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาทฤษฎีการวางเงื่อนไขด้วยการกระทำ ของสกินเนอร์ (D.F. Skinner) สนใจแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ตามแนวคิดของสกินเนอร์ มีแนวคิดการเรียนรู้เป็นไปอย่างไร จากการศึกษาเบื้องต้นพบแนวคิดพื้นฐานว่า สภาพแวดล้อมมีสิ่งเร้าที่ทำให้ผู้กระทำแสดงพฤติกรรมออกมา ซึ่งพฤติกรรมนั้น จะมีผลกรรมตามมาและผลกรรมนั้นทำให้อาจจะเพิ่มขึ้นหรือระดับคงที่หรือลดลง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าถ้าเป็นผลกรรมพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ^๓

การเรียนรู้เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการเรียนรู้แบบพุทฺธ พุทธศาสนาให้ความสำคัญอย่างมากแก่การเรียนรู้ที่ดั่งาม ถูกต้อง ซึ่งรวมถึงการเรียนรู้จากบุคคลที่เป็นกัลยาณมิตร^๔

กระบวนการรับรู้นั้นนอกจากประกอบด้วยข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ หรือคำชี้แนะอันเป็นองค์ประกอบภายนอกแล้ว องค์ประกอบภายใน อันได้แก่ ความสามารถในการรับรู้เข้าใจก็มีความสำคัญอย่างมาก แม้จะได้ยินได้ฟังสิ่งดีงาม แต่หากรับรู้หรือเข้าใจคลาดเคลื่อน การรับรู้ก็ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ได้

คนส่วนใหญ่เข้าใจว่า การเรียนรู้ คือ การเรียนศาสตรวิชาการแขนงต่างๆ เพื่อนำความรู้ที่ได้เล่าเรียนมา ประกอบกิจการงานหาเลี้ยงชีพ เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินเงินทอง หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีทั้งหลายที่สามารถอำนวยความสะดวกสบายให้แก่ตนได้ และเข้าใจว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นไม่ได้หากอยู่นอกกระบวนการศึกษาที่เป็นทางการ หรือระบบการศึกษาในโรงเรียนเท่านั้น ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องนัก เพราะในความเป็นจริง หากมนุษย์ยังมีชีวิตอยู่ก็ต้องเรียนรู้ตลอดเวลาและตลอดชีวิตผ่านอายตนะภายในตนเอง ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มีการเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การรู้รส รู้สิ่งที่ต้องกาย และรู้ธรรมารมณ์ทางใจ^๕ มนุษย์จึงมีการสัมผัสกับสิ่งที่มากระตุ้นหรือสิ่งเร้าอย่างหลากหลายในแต่ละวัน หรือกล่าวได้ว่าการรับรู้และเรียนรู้ข้อมูลต่างๆ ซึ่งการเรียนรู้และเรียนรู้ข้อมูลจะถูกต้องดั่งามได้ผลดีหรือเป็นประโยชน์แก่การดำเนินชีวิตมากน้อยเพียงไรนั้น ต้องมีความสามารถที่จะวิเคราะห์และเลือกรับ เรียนรู้ที่จะใช้ประโยชน์ ปรับตัว และพัฒนาดตนเองจากสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและที่สัมผัสตลอดเวลาอยู่เสมอ ดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่า “มนุษย์เรามีเครื่องมือ ได้แก่ ตา หู

^๓ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ของสกินเนอร์ , (ออนไลน์) , แหล่งที่มา :<http://www.gotoknow.org/posts>, (๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๕).

^๔ พระไพศาล วิสาโล , กระบวนการเรียนรู้แบบพุทฺธ , (ออนไลน์), แหล่งที่มา:<http://www.visalo.org>, (๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖).

^๕ ส.สพ. (ไทย) ๑๘/๖๘/๕๘.

จุมูก ลั่น กาย ใจ เป็นช่องทางที่เราจะต้องติดต่อกับโลก ถ้าเราติดต่อกับโลกเป็น เราก็ได้ข้อมูล ได้ความรู้ และสามารถพัฒนาความรู้ให้เจริญยิ่งขึ้นไป คนก็จะพัฒนาขึ้น มีความใฝ่รู้ เกิดความสุขจากการเรียนรู้^๖

พระพุทธศาสนาตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์ ซึ่งหลักคำสอนและหลักประพฤติปฏิบัติในพระพุทธศาสนานั้น มีการศึกษา และการปฏิบัติเป็นลำดับ เป็นขั้นตอนเพื่อการอยู่โดยสงบสุข และขัดเกลาตนเองให้มีคุณธรรมที่สูงขึ้น จนพัฒนาสู่ความเป็นอารยชนหรือผู้ประเสริฐ^๗ โดยมนุษย์จะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์หรือเป็นผู้มีปัญญาได้นั้นต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่ถูกต้อง สามารถเรียนรู้ ผีกลั่น และพัฒนาตนเองจนเกิดประโยชน์สูงสุดเป็นผลสำเร็จขึ้นมาในชีวิตจริงได้ ซึ่งสิ่งที่ยืนยันความสามารถในการเรียนรู้สูงสุดของมนุษย์ก็คือปัญญาตรัสรู้ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ทรงละอาสวะที่ทำให้เศร้าหมอง ทรงละอาสวะที่ทำให้เกิดในภพใหม่ อุปมาดังตนตาลที่ถูตัดรา กถอนโคน คงเหลือแต่พื้นดินที่ต้นตาลไม่สามารถจะงอกและเจริญเติบโตขึ้นมาได้อีก^๘ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงเป็นต้นแบบของมนุษย์ในการเรียนรู้หรือเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์และแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ และสรุปเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตประจำวัน ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงจนเกิดผลเป็นความเจริญของงามของชีวิตและการอยู่ร่วมกันด้วยความปกติสุขในสังคม เพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลในสังคม

^๖ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), “กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนสู่ประชาธิปไตย”, ใน **สาระความรู้ที่ได้จากการสัมมนาทางวิชาการเพื่อนำเสนอผลการวิจัย /ผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับเรื่องกระบวนการเรียนรู้**, รวบรวมและจัดพิมพ์โดยกรมวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร : องค์การคำของคุรุสภา, ๒๕๔๔), หน้า ๓๖-๓๗.

^๗ ดูรายละเอียดใน ม.อ. (ไทย) ๑๔/๗๔-๗๘/๗๘-๘๔.

^๘ ดูรายละเอียดใน ม.ม. (ไทย) ๑๒/๕๐๑-๕๐๕/๕๓๗-๕๔๕.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ตามหลักทฤษฎี การเรียนรู้ ของ สกินเนอร์

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ในพระพุทธศาสนา เถรวาท

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรม การเรียนรู้ของมนุษย์ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท กับทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษามี ๒ ประเด็นพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท มี ขอบเขตการวิจัยดังนี้

๑.๓.๑ แนวคิดพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้ ของ สกินเนอร์

๑.๓.๒ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๓.๓ หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของ มนุษย์

๑.๔ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีศัพท์ที่เกี่ยวกับการวิจัย และเพื่อประโยชน์ต่อการวิจัย ผู้วิจัยจึงให้ คำจำกัดความไว้ดังนี้

๑.๔.๑ พฤติกรรม หมายถึง การกระทำ การแสดงออก อากัปกริยา รวมถึงลักษณะสี หน้าท่าทาง ซึ่งบ่งบอกถึงความรู้สึกภายใน ความชอบหรือไม่ชอบของบุคคล ตัวอย่างของ พฤติกรรม เช่น การพูด การอธิบาย การยืน การแสดงออกทางสีหน้า จังหวะการพูด ความดังของ เสียง เป็นต้น

๑.๔.๒ การเรียนรู้ หมายถึง การที่ได้รับประสบการณ์ จนเกิดกา รพัฒนาเป็นความรู ้ทักษะ แนวคิด จนเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นพฤติกรรมใหม่

๑.๔.๓ พฤติกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระบบความคิด การกระทำ และประสบการณ์ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความจำ ความเข้าใจ การรับรู้ การวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา

๑.๔.๔ พฤติกรรมการเรียนรู้ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง ธรรมชาติแห่ง พฤติกรรมมนุษย์ทั้ง ๓ ด้าน อันได้แก่ กายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม โดยที่การแสดงออกทั้ง ๓

ทาง จะถูกควบคุมและผลักดันด้วย จิต ปัญญา และส่งผ่านไปยังพฤติกรรม จนนำมาซึ่ง
กระบวนการศึกษาและพฤติกรรมด้วยหลักไตรสิกขา อันได้แก่ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา
อธิปัญญาสิกขา

๑.๕ ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๕.๑ พุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ในบทความ “บรมธรรมของ
การศึกษากับโลกปัจจุบัน” สรุปความได้ว่า การศึกษาในพระพุทธศาสนานี้ หมายถึง Training เป็น
อย่างน้อย คือ การกระทำลงไปจริงๆ ไม่ใช่แค่เพียงการศึกษาเล่าเรียน Training แยกออกเป็น
๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายที่ต้องละ หมายถึง การข่มขี้เกียสหรือข่มขี้เกียสหรือข่มขี้สัญญาตญาณอย่างสัตว์
ส่วนที่เป็นความรู้ทางฝ่ายต่ำ แล้วพัฒนาไปในส่วนที่เป็นความดี ความงาม ความถูกต้อง ที่จะเป็น
บรมธรรมต่อไปข้างหน้าพร้อมกันไปในขณะที่เดียวกัน เมื่อรวมเข้ากันก็ คือ ปราบปรามสิ่งที่ควร
ปราบปราม พอกพูนสิ่งที่ควรพอกพูนพร้อมกันไปด้วยการกระทำจริงๆ การศึกษาเพื่อให้นักศึกษาได้
สิ่งที่มนุษย์ควรจะได้ ไม่ใช่แค่เพียงควมรอดชีวิตอยู่ได้แต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องของคน
ต้องมีปัญญาแท้จริงหรือสูงสุด^๙

๑.๕.๒ พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงการศึกษาเพื่อจุดหมายของชีวิต
ในหนังสือ “ปรัชญาการศึกษาไทย ” ว่า การมีความรู้ความเข้าใจในสภาวะของสิ่งทั้งหลายตาม
ความเป็นจริงก็เพื่อประโยชน์ในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องว่าสิ่งใดควรปรับ ปรับที่ใด
อย่างไร เป็นต้น การปรับตัวนั้นเป็นการเพิ่มความสามารถในการพัฒนาองค์ประกอบภายใน
ร่างกายให้สามารถและพร้อมที่จะดำรงอยู่ด้วยกัน พัฒนาการประกอบภายในจิตใจให้เข้มแข็ง มี
สติปัญญามากขึ้น มีคุณธรรมมากขึ้น รู้จักเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ตลอดจนปรับสิ่งแวดล้อมให้เป็น
ประโยชน์แก่ตัวเอง ไม่กระทำตนให้เป็นอันตรายแก่สิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูล แก่ชีวิต ทำตนให้เกื้อกูลแก่
สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ตนเป็นส่วนประกอบอย่างหนึ่งซึ่งร่วมสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีอันเป็นประโยชน์
ร่วมกัน และรู้จักสิ่งแวดล้อมต่างๆ และสร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ที่อำนวยแก่ชีวิต^{๑๐}

^๙ ท่านพุทธทาสภิกขุ, “บรมธรรมกับการศึกษาของโลกปัจจุบัน”, ใน **วิธีการเรียนรู้ของคนไทย :
ประมวลสาระจากการประชุมและรวมข้อเขียนจากนักคิด** , รวบรวมและจัดพิมพ์โดยสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , (กรุงเทพมหานคร : โครงการวิธีการเรียนรู้ของคนไทย , ๒๕๔๖), หน้า ๓๓-
๓๔.

^{๑๐} พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), **ปรัชญาการศึกษาไทย ฉบับแก้ไข-รวบรวมใหม่**, พิมพ์
ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๘), หน้า ๑๓-๑๕.

๑.๕.๓ พระมหาบุรณะ ชาตเมโธ (โพธิ์นอก) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาอิทธิพลของอายตนะ (สื่อ) ที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ” ผลของการวิจัยพบว่า อายตนะเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญต่อมนุษย์และสัตว์มาก เพราะใช้เป็นสื่อรับรู้อารมณ์ภายนอกได้ทั้งหมด แต่การรับรู้ นั้น ถ้าไม่รู้จักเลือกรับพิจารณาเสพเสวยก็จักก่อทุกข์ให้แก่ตน แต่ถ้ามีสติรับรู้ก็จักได้ประโยชน์ตามประสงค์^{๑๑}

๑.๕.๔ ปาน กิมปี ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการนิเทศเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ ” ผลของการวิจัยพบว่า การเรียนรู้เต็มศักยภาพ มีความหมายถึงผู้เรียนมีพลังทางสมอง ที่ความฉลาดและงอกงามอย่างไม่มีที่สิ้นสุด จึงมีศักยภาพในการเรียนรู้ พัฒนาปัญญา เจตคติ มีการพัฒนาตามแบบของตนเอง ผู้เรียนจึงเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เป็นผู้มีความสำคัญ สร้างองค์ความรู้แบบองค์รวมและบูรณาการเชื่อมโยงกับประสบการณ์เป็นไปอย่างมีความสุข โดยผ่านการประเมินที่เป็นธรรมชาติและสอดคล้องกับสภาพจริง สำหรับขอบข่ายและบริบทการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพจะเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งการฝึกหัด ฝึกฝน พัฒนาตนตลอดไป ไม่เพียงเฉพาะการแสวงหาเท่านั้น และสามารถเรียนรู้โดยสื่อสัมพันธ์กับอินทรีย์ทั้ง ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เป็นช่องทางของการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้^{๑๒}

๑.๕.๕ โยธิน ศันสนยุทธ (๒๕๓๓:๑๗) กล่าวว่าพฤติกรรมของมนุษย์นั้นมีการเจริญเติบโตขึ้นเป็นลำดับอย่างเห็นได้ชัดเจนจากวัยทารกถึงวัยผู้ใหญ่แม้มนุษย์ทุกคนจะมีการพัฒนาการทางพฤติกรรมในอัตราที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับต้นกำเนิดและแหล่งที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางพฤติกรรมนั้นอยู่ที่การได้เรียนรู้จากสังคมและสภาพแวดล้อมเป็นสำคัญพฤติกรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับแรงจูงใจของผลประโยชน์แห่งตนสิ่งที่จะกระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมต่างๆได้ อยู่กับแรงจูงใจของผลประโยชน์แห่งตนสิ่งที่จะกระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมต่างๆได้คือการหวังความพึงพอใจและการชมเชยการยอมรับในกลุ่มเพื่อน ๆ การเลียนแบบลักษณะและการกระทำของบุคคลอื่นเป็นบ่อเกิดของการยอมรับลักษณะทั้งที่ดีและไม่ดีจากบุคคลได้อย่างง่ายดายและ

^{๑๑} พระมหาบุรณะ ชาตเมโธ (โพธิ์นอก), “การศึกษาอิทธิพลของอายตนะ (สื่อ) ที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** , (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า บทคัดย่อ.

^{๑๒} ดร.ปาน กิมปี, “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการนิเทศเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ”, **รายงานการวิจัย** , (ทุนอุดหนุนการวิจัยของคณะกรรมการการวิจัยการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓), หน้า บทคัดย่อ.

เกิดได้อย่างกว้างขวางขวางสถานการณ์ทั่วไปได้เปลี่ยนแปลงแบบบิตามารดาของตนไปจนถึงการที่เยาวชนเลียนแบบดาราดาราภาพยนตร์การแต่งกายหรือแฟชั่นต่างๆ การเลียนแบบนี้มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากบทบาทของสื่อสารมวลชนได้เข้ามามีส่วนในการเปลี่ยนแปลงปลูกฝังพฤติกรรมของเยาวชนโลกปัจจุบันของยุคโลกาภิวัตน์อย่างเกิดความคาดหมายและนึกคิดของผู้ปกครอง นักจิตวิทยา กลุ่มพฤติกรรมนิยมมีความเชื่อว่าพฤติกรรมส่วนใหญ่ของคนเรานั้นเกิดจากการเรียนรู้ โดยที่มนุษย์เราอาจจะเรียนรู้ได้ในสามลักษณะด้วยกันคือการเรียนรู้อันเนื่องมาจากสิ่งเร้า การเรียนรู้จากเงื่อนไขผลกรรมนั้นคือพฤติกรรมใดที่บุคคลกระทำในสังคมผลกรรมที่ตามมาจะเป็นตัวกำหนดการเกิดขึ้นการเรียนรู้โดยผ่านตัวแบบภาพยนตร์การแต่งกายหรือแฟชั่นต่างๆ

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร เพื่อประกอบการทำวิจัย สามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรม การเรียนรู้ ของมีทั้งด้านบวกและ ด้านลบ เพื่อนำ มาใช้ เป็นข้อมูลในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พฤติกรรม การเรียนรู้ของมนุษย์ในด้านลบให้ นำไปสู่ความเจริญงอกงามของชีวิต ส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของบุคคลในสังคมเพื่อไม่ให้หวั่นไหวไปกับกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และกระแสแห่งกิเลสตัณหา อันเป็นการทำลายศักยภาพของความเป็นมนุษย์ไปอย่างน่าเสียดาย เพราะตราบไ้ที่มนุษย์ยังมีปัญหา มีความบกพร่อง ไม่สมบูรณ์ มนุษย์ก็ยังคงต้อง เรียนรู้เพื่อการดำรง อยู่อย่างมีความสุขตามศักยภาพ สภาพแวดล้อม และตามความพร้อมของแต่ละบุคคลโดยมี พระพุทธศาสนาเป็นรากฐาน

๑.๖ วิธีดำเนินการวิจัย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดโครงร่างและหัวข้อวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท” โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ ๑ ศึกษาข้อมูลขั้นปฐมภูมิ เน้นศึกษาจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยศึกษาด้านการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา

ขั้นที่ ๒ ศึกษาเอกสาร (Documentary Research) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ ในสังคม โดยเน้น ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์

ขั้นที่ ๓ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ความสอดคล้อง ซึ่งแนวคิดทั้ง ๒ ในประเด็นดังกล่าว มาแล้วในเบื้องต้น เพื่อให้เห็นความสอดคล้อง และความแตกต่างของทั้ง ๒ แนวคิด พร้อมทั้งสรุป และให้ข้อเสนอแนะในประเด็นที่น่าสนใจ เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำเสนอทางวิชาการครั้งต่อไป

๑.๗ ประโยชน์ที่จะได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบแนวคิดพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ในทฤษฎีการเรียนรู้ ของ สกินเนอร์

๑.๗.๒ ทำให้ทราบแนวคิดพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๗.๓ ทำให้ได้ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ใน พระพุทธศาสนาเถรวาท กับทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ เพื่อใช้ เป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ในสังคมไทยปัจจุบันและในอนาคต

